

JIŘÍ ZYGMA
UBOHÝ
PANOVNÍK

Parafráze na divadelní hru
Luigiho Pirandella Jindřich IV.

Jiří Zygma

UBOHÝ PANOVNÍK

*Parafráze na divadelní hru Luigiho
Pirandella Jidřich IV.*

- hra o třech dějstvích -

Osoby:

Jindřich IV. X *blázen, spisovatel a prezident*

Matylda X *první dáma v herectví*

Frýda X *její dcera a dvojnice*

Tito X *Matyldin milenec; aristokrat i mnich*

Karel X *Frýdin snoubenec; šlechtic*

Doktor X *intelektuál + profesor*

Komorník X *průvodce, kancléř, sluha*

Maklér

Magnát = *rádcové*

Manažer

Kašpar X *mluvčí a žvanil*

Děje se na Hradě za našich dnů.

Dějství první

„Trůnní síň“ pana prezidenta. Je vybavena prvorepublikovým přepychem; scéna však nemusí představovat místnost nutně realisticky – stačí vše naznačit pouze v symbolech – trůn (křeslo, může být i houpací), po jehož bocích visí na stěně dvě velké fotografie, představující Jindřicha a Matyldu.

Oba jsou na nich vyfoceni v odpovídajícím oblečení, tzn. reprezentativním. Vchod do místnosti je vpravo i vlevo, u jedněch z dveří visí zrcadlo.

Ze tmy se najednou vynoří 3M – Maklěř, Magnát a Manažer spolu s Kašparem. Všichni jsou oblečeni v černobílých kvádrech s „vtipnými“ vázankami a za pasem mají mobilní telefony, s nimiž v průběhu hry manipulují, popř. si pohrávají i s drogami (Kašpar je jen v obleku a má silný pásek). Jsou najati ambiciózním Karlem, aby Jindřichu „pomáhali“ – tím, že se časem postarají o jeho sesazení. Zřejmě jim jde o mocenský postup, který zakrývají neprůhlednými brýlemi. V trůnní síni jsou tajně a zprostředkovaně přes Kašpara.

Kašpar

Ticho!

Maklér   Nejde sem nikdo?

Magnát   Hele, máš sirky?

Maklér   Chceš tady kouřit?

Magnát   Jen si dám pár šluků. */zapálí hašíš/* Ubohý panovník. */předá cigaretu manažerovi/*

Kašpar   Z týchle historie já neznám ani ň. Víte, kdo jsem a jaké byste z toho mohli mít problémy?

Maklér   Historická jména! Myslíš, že se tě bojíme?

Magnát   Copak z toho nemáš prospěch?

Maklér   Když už jsme u té historie, někde stojí psáno, že vysoké panstvo mělo císaře v nenávisti, protože si za své milence vybíral jinochy z nízkého rodu.

Magnát   To jsme jako my, víš?

Kašpar   Copak vás někdo obtěžoval?

Manažer   Nač my tady trčíme v těchle kostýmech?

Kašpar   Buďte rádi, že jste se sem dostali.

Manažer   Mně se nic neřekne. Mně se nikdy nic neřekne.

Maklér Něco zruba víš, ne?

Manažer Ne.

Maklér Až tady s náma budeš žít, tak poznáš, co a jak.

Manažer Ale já se tady nechci zbláznit.

Maklér A proč by ses měl zbláznit? Budeš se bavit.

Manažer Já vážně nevím vůbec nic. Nechcete mě aspoň trochu zasvětit? */je zkouřený a směje se/*

Magnát Nech to na nás. Až přijde čas, dozvíš se všechno.

Manažer Kdo je třeba na tom portrétu?

Maklér To je jako náš pán a jeho vysněná choť.

Manažer Vysněná?

Maklér Jeho pravá žena žije v ústraní.

Manažer V ústraní?

Magnát Všechno pochopíš, neboj se.

Kašpar Radši už pojed'te. Každou chvíli by sem moh někdo přijít.

Zleva vstoupí komorník v černobílém obleku – hábitu.

Kašpar   Co tenhle tady dělá?

Komorník   Co tady děláte?

Magnát   Spíš, co vy tady děláte? Pryč! */rozběhne se, aby vyhnal komorníka ze dveří/*

Maklěř   Podvraťáku!

Manažer   Pryč odsud!

Komorník   Nechte toho a otevřete okna. Je tu smrad.

Magnát   Zmiz!

Komorník   Předě mnou si na nic nemusíte hrát. Víte, kdo přijel?

Magnát   Nás to nezajímá.

Komorník   Matylda s dcerou. Přijela i s mužem a Frýda tady má svého nastávajícího s celou jeho společností.

Manažer   Začíná to být zajímavé.

Komorník   Je mezi nimi i doktor. Chtějí jít sem.

Maklěř   Naděje na obzoru...

Kašpar   To bude mela.

Magnát   Moc rád bych teda věděl, co tady chtějí.

Kašpar   Jestli ji uvidí, bude to hrůza.

Komorník   Kdyby se vzbudil, musíte ho hlídat!

Kašpar   Ale jak?

Komorník   Třeba násilím. Poručili mi to. Tak běžte za ním!

Magnát   Ale pak nám to vysvětlíš!

Komorník   Zamkněte a schovejte klíč. Ty druhé dveře taky. /ukazuje na druhé dveře vpravo – Maklér, Magnát, Manažer a Kašpar jimi odejdou/

Komorník zamíří k levým dveřím a otevře je, aby vpustil Karla.

Karel   Zařídil jsi všechno?

Komorník   Spolehněte se.

Karel se vrátí za dveře, aby dovnitř pozval ostatní. Vejde Tito a Doktor, za nimi Matyllda a Frýda. Komorník se ukloní a odejde. Matyldě je asi čtyřicet pět let. Je dosud krásná a plných tvarů, přestože napravuje působení času sice dovedným, ale příliš vyumělkovaným líčením, které jí dává vzhled bojovné valkýry. Za přítele má Tita, kterého ona ani ostatní nikdy neberou

vážně. Co pro ni vlastně Tito znamená, ví zřejmě jen on sám. Byl by velmi živý, kdyby jeho čilost netlumila ospalá lenost. Frýdě je něco přes dvacet. Cítí se odstrčená ve stínu příliš oslnivé matky, nadto ji zraňují pomluvy, k nimž matka často zavdává příčinu spíš k její než ke své škodě. Je zasnoubena s Karlem – je to vážný a uzavřený mladý muž, před druhými hrdý, ale zakládá si jen namále, které může ve světě být a platit – možná proto, že sám přesně neví, kde je jeho cena. Vše zakrývá pustou ctižádostí. Zároveň je v hlubokém smutku, neboť nedávno ztratil matku. Doktor je zase přeštudýrovaným chytřákem, který by chtěl mít vše vysvětlené pomocí věd. Všichni jsou oblečeni do civilu, plně odpovídajícímu jejich možnostem i soudobým trendům. Vejdou stísněně a skoro se strachem a zvědavě si prohlížejí síň.

Doktor   Delirium – navenek tak důsledné!

Matylda   /poté, co uvidí svou podobiznu/ Tohle přece... Bože můj... Frýdo, podívej se.

Frýda   Tvůj portrét?

Matylda   Jako bych to nebyla já, ale ty. Poznáváš se na tom obraze?

Frýda   Ne.

- Matylda Myslela jsem si to. Nebyla jsem snad stejná jako ty teď? Podívejte se, Tito!
- Tito */zakryje si oči/* Ne, já to nechci vidět – předem říkám ne.
- Matylda Blbec. Co myslíte vy, doktore?
- Doktor Proč by se dcera nemohla nepodobat své matce? Co je na tom divného?
- Tito Vy jste na to káp.
- Matylda Samozřejmě, že jsem to já a ne má dcera. Ale stačí, kdybyste se na nás dvě podíval a srovnal nás. Na té fotografii jsem to byla já, jenže teď už jsem někdo jiný, takže má dcera se jistě podobá více...
- Doktor ...spíš tomu pánovi vedle než vám. */ukazuje tak, že divák neví, jestli Dr. myslí foto s Jindřichem nebo fyzickou přítomnost Tita/*
- Frýda Panebože, pořád dokola. Pro každou hloupost bouřka.
- Doktor Nejsi tou fotografií překvapena tak jako tvoje matka. Spíš tě překvapuje, že mezi vámi vidí matka takovou podobu.

- Matylda To je přece pochopitelné. Jak by se ve mně mohla poznat, když neví, jak jsem vypadala v jejím věku? Pro mě je snadnější poznat se v ní, jaká je teď.
- Doktor Portrét vždycky zachytí jenom okamžik. Co všechno na tom obrázku není – pohyby, gesta, pohledy, úsměvy – to všechno může paní to foto připomínat.
- Matylda Máte pravdu.
- Doktor A to všechno teď ožívá znovu ve vaší dceři. Podoba roste často z nepatrných detailů...
- Tito Našla by se i jistá podoba mezi mnou a vámi, ctěný pane.
- Matylda Nechtěla jsem ho brát s sebou, ale...
- Tito Jak to vůbec může říct?
- Karel Ticho! Je tu doktor – jde o velmi vážnou věc, jestli jste na ni nezapomněli.
- Doktor Dobrá, můžeme začít. Jak se váš portrét dostal sem? Vy jste mu ho darovala?
- Matylda Dala jsem mu ho tak za dva nebo za tři roky